

It is noted that life-limiting, according to the ICF, is a normal aspect of human existence, since any person can have a life-limitation to one degree or another.

It is established that in the International Classification of Functioning, Limitation of Life and Health, Functioning and Limitation of Life are considered as a result of complex interactions between biological, psychological and social factors.

It is noted that this classification enables different specialists to speak a common language to study the dynamics of different components and their consequences, but it also becomes a basis for understanding the levers for improving the living situation of people with disabilities, ie understanding how often, and where exactly the person needs it.

The value of classification is disclosed in that it allows to describe the components of health, to understand the interaction between health problems, functioning and disability and contextual factors (personal and environment, etc.).

Key words: disorders, special needs, functioning, disability, biopsychosocial approach.

УДК 338.48:001.8

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.49>

Федорченко В. К.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ТУРИСТСЬКОЇ ОСВІТИ

Проведено аналіз стану проблем неперервної професійної туристської освіти, окреслено основні шляхи високопрофесійної підготовки у моделі неперервної освіти. Визначена динаміка неперервної підготовки фахівців туристської сфери та чинники особливостей сучасної перспективної діяльності. Ґрунтовно розглянуто особливості багатогранності туристської сфери та туристської освіти, зокрема такі її риси як розгалужена векторність, передумови розвитку, вплив соціокультурних неоднорідностей, динамізм розвитку та стійкість до потрясінь, місце студентів в освітній системі. Особливу увагу приділено трьом основним принципам реалізації вищої освіти (доступність, рівність можливостей, врахування різноманітності). Проаналізовано специфіку ефективності професійної діяльності туристського сектору та його взаємозв'язок з туристською професійною підготовкою висококваліфікованих фахівців, здатних конкурувати на ринку сфери послуг. У статті проведено аналіз формування та структурних складових, вирішення першочергових і перспективно-стратегічних питань створеного в Україні та затвердженого Верховною Радою України законодавства в сфері туристської освіти. Проаналізовано формування та етапи розвитку туристської освіти як в Україні так і в інших європейських країнах. Опрацьовані наукові роботи з проблем туристської та готельно-ресторанної справи і на цій основі зроблені висновки для використання вищезазначеного досвіду в науковій, освітянській та практично-прикладній сфері даної галузі. Привертається увага до розширення додаткових послуг, розробка та формування валютосмних послуг з метою суттєвого збільшення надходжень до державного бюджету країни. Акцентується увага на особливу роль держави в сприянні та консолідації зусиль різних напрямів господарської діяльності в країні. Розглядається питання, щодо впровадження в повсякденну практику рішень Гаазької декларації з туризму, щодо введення в систему планування питань з розвитку туризму – введення підрозділів з туристсько-готельної проблематики Міністерствами та відомствами країни.

Ключові слова: туристська галузь, туристська професійна освіта, рівні можливості, різноманітність, доступність, туризм, галузеві стандарти.

Насьогодні туризм є однією з найбільш трудомістких галузей економіки, найдинамічним видом рекреаційної діяльності. Такому результату передують тривалий розвиток та подолання значної кількості потрясінь, адже на національному та міжнародному рівні туризм як економічна галузь еволюціонує досить швидко. Адаптація туристської галузі до соціально-економічних змін та впливу інноваційної та інформаційної глобалізації у світі впродовж останніх десятиліть залежить, в першу чергу, від підготовки високопрофесійного кадрового потенціалу. Забезпечення туристської галузі відповідними ресурсами було і залишається завданням туристської освіти, процес розвитку якої відбувається синхронно з еволюцією туризму, адже туризм і туристська освіта є рівнозначними складовими комплексної економічної системи.

Варто зазначити, що проблема розвитку туристської освіти не новина. Деякі українські вчені досліджували особливості її становлення як передумови формування системи професійної підготовки майбутніх фахівців туристської галузі, зокрема В. Г. Герасименко, А. В. Віндік, В. Ф. Данильчук, В. А. Зінченко, О. О. Любіцева, М. П. Мальська, І. М. Мініч, Г. П. Науменко, Г. О. Сорочіна, Г. С. Цехмістрова, В. І. Цибух та інші.

Метою статті є проведення ретроспективного аналізу процесу становлення туристської освіти, дослідження її сучасного стану та визначення тенденцій розвитку як результату тривалої еволюції та перспектив на майбутнє.

Підвищення ефективної діяльності туристської галузі в умовах реформування ринкових відносин економіки є обов'язковою умовою формування кадрового резерву, організація його навчання, створення умов для підготовки висококваліфікованих кадрів, самоосвіти і самовдосконалення.

У світі і Україні туризм став явищем повсякденного життя майже третини населення планети. У багатьох країнах світу туризм є однією з найбільш пріоритетних галузей, а надходження від іноземного туризму

є основним джерелом отримання валюти. Отже, галузь туризму не тільки приносить значну частину прибутку до бюджету туристично-розвинених країн, а й є надзвичайно перспективною і може стати одним з головних джерел надходжень до держбюджету України.

Саме держава має передбачити у своїй політиці такі механізми, які б стримували стихійний розвиток галузі та спрямовували її еволюцію у такому напрямі, щоб зберегти природне і культурне середовище для прийдешніх поколінь. Тому, необхідність участі держави у формуванні та реалізації туристичної політики зазначається у багатьох провідних документах (ЮНВТО). Зокрема, у Гаазькій декларації з туризму, яка була прийнята на Міжпарламентській конференції ЮНВТО у 1989 році, прямо визначається, що «туризм має плануватися державою на конкретній і послідовній основі та стати частиною комплексного плану розвитку будь-якої країни разом з іншими пріоритетними секторами, такими як промисловість, сільське господарство, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, освіта».

Керована відносно сильною світовою економікою, зростаючим середнім класом в країнах, що розвиваються, технологічним прогресом та іншими, міжнародні туристичні приїзди зросли на 5 % у 2018 році, досягнувши позначки в 1,4 мільярда, а прибутки від експорту, отримані від туризму, зросли до 1,7 трлн дол. США. Це робить цей сектор справжньою глобальною силою для економічного зростання та розвитку та слугує каталізатором інноваційних процесів. Туризм допомагає будувати краще життя мільйонів людей та трансформує цілі громади [4].

Підвищення ефективної діяльності туристської галузі в умовах реформування соціально-економічних відносин є обов'язковою умовою формування кадрового резерву. Однією з важливих тенденцій, що визначатиме поступ сучасного туризму, є потенціал та якість людських ресурсів. Встановлено, що ступінь економічного та технічного розвитку будь-якої країни, добробут суспільства пропорційні середньому рівню навичок, знань і кваліфікації її активного населення. Суспільний прогрес безпосередньо зумовлюється рівнем впровадження та використання технологій, ступенем фахової підготовки кадрів.

У другій половині ХХ сторіччя увага вчених, дослідників різних галузей знань була звернена до системного підходу у розгляді всіх суспільних явищ: як філософська категорія, що передбачає загальнонаукове методологічне вивчення явищ, предметів оточуючого світу; як використання методики системного підходу до проведення конкретних досліджень у різних галузях науки. Саме цей підхід використовується для дослідження проблеми неперервної професійної туристської освіти.

Педагогічна система розглядається як частина середовища. А сама система розглядається як цілеспрямована, самокерована цілісність закономірно пов'язаних між собою компонентів, що сприяють одержанню інтегрального наслідку при виконанні своїх функцій, пов'язаних із зовнішнім середовищем.

Показниками цілісності є: узгодження всіх функцій елементів системи, що забезпечує досягнення задаваної якості функціонування системи в цілому; провідна роль цілого відносно елементів; обов'язкова наявність єдиної мети в усіх елементах системи; єдність реагування всіх складових частин системи на зовнішні і внутрішні впливи; високий рівень розвитку зворотних і взаємоутворювальних зв'язків; відокремленість, відмежованість системи від навколишнього середовища, перевага стійкості внутрішніх зв'язків над зовнішніми і одночасно зв'язок системи із зовнішнім середовищем.

Ієрархічність як засіб організації вертикальної взаємодії, супідрядність елементів системи, що характеризується правом втручання підсистеми і елементів верхнього рівня в процеси підсистем нижнього рівня, а також залежність дій підсистеми верхнього рівня від фактичного викання своїх функцій підсистемами нижнього рівня. При цьому виникають координаційні та субординаційні зв'язки. Координаційні зв'язки полегшують і впорядковують взаємодію елементів у складі цілого, а субординаційні визначають внутрішню залежність елементів один від одного, що виявляється у відношенні: розпорядження – виконання, адміністрування – підпорядкування.

Особливості системи, основними елементами яких є люди, їх норми і зв'язки, наступні:

- розвиток цих систем обмежений цілями і завданнями, визначеними зовнішнім середовищем;
- високий ступінь ймовірності її розвитку;
- керовані зовні, вони відбивають зовнішній вплив шляхом самоуправління;
- відкритість;
- здатність долати вплив зовнішнього і внутрішнього середовища;
- адаптивність при взаємодії із зовнішнім середовищем;
- динамічність і здатність зберігати свої основні параметри в умовах середовища, що змінюється.

При функціонуванні соціальної системи в нерозривній єдності відбуваються процеси цілепокладання (формування мети та її розгортання, цілесдійснення (практична діяльність, спрямована на досягнення запрограмованого наслідку), цілеспрямованість (регулювання діяльності відповідно до вимог мети).

Неперервна підготовка фахівців для туризму, як будь-яка складна система передбачає:

- вивчення об'єкта з позиції більш складного цілого, як його органічного елемента, а не ізольовано від інших об'єктів, пов'язаних із ним, тобто системний об'єкт повинен бути цілісним, відносно локальним, повинен піддаватися відокремленню з ряду інших системних об'єктів. Цілісність – не механічна сума однорідних елементів, а їх функціональна єдність;
- виділення основних елементів, сторін, частин об'єкта як цілісної системи, визначення їх специфіки;

– встановлення взаємозалежності частин, елементів, їх причинно-наслідкових відносин, внутрішніх зв'язків, що виконують різні функції та відбивають форми взаємозалежності, а також тенденції та закономірності, які переживають;

– осмислення об'єкта як цілого на новому рівні – на основі виявлення зв'язків, визначення загальних інтегральних властивостей, якостей, тому що елементи системи є підсистемами як частини цілого, а дана система повинна бути підсистемою більшої системи;

– виявлення тих елементів, тих зв'язків, вплинувши на які, можна вплинути на цілісну систему.

Кожна частина при цьому є не тільки передумовою, а й наслідком впливу цілого. Саме тому можна говорити про координацію елементів, їх упорядкування і субординацію зв'язку між ними. Разом вони посилюють інтеграцію, що виступає як наслідок, як необхідність об'єднання диференційованих елементів у єдине ціле, що зрештою дає можливість обирати методи керування, оптимальні умови, які забезпечують досягнення накресленої мети.

Наведені вище особливості вивчення туристської освіти як системи зумовлюють необхідність обґрунтування туризму в Україні як системи вищого порядку.

Вивчення туризму як системи, вперше у науковій літературі здійснив дослідник Ліпер. На його думку, елементи системи – це регіони, що генерують туристів, транзитні маршрути, місця призначення та сама індустрія туризму, – чотири елементи переміщення у функціональні і просторові відносини.

Туризм – це глобальна соціально-економічна система, що вимагає (як підсистеми) регіональні системи туризму у всьому світі. Для оптимального функціонування і подальшого розвитку глобальної системи туризму необхідно, щоб регіональні системи (підсистеми) функціонували також оптимально. Туризм, як глобальна системна цілісність, здатний гармонізувати, об'єднати економічний розвиток своїх частин, тобто окремих регіонів світу, де індустрія туризму слугує одним із основних джерел надходження у державну казну доходів.

Вивчення туризму як системи дозволяє виокремити низку проблем, серед яких ключова: формулювання і виконання державних планів розвитку регіональних систем туризму. Системний підхід у туризмі надає можливість підійти до вивчення цього соціального явища з філософської, соціологічної, економічної, географічної, психологічної і педагогічної позиції. Розгляд регіонів з урахуванням людського фактора в географії туризму найчастіше апелює до економіки.

З точки зору системного підходу, регіон туризму – це відкрита, саморегулююча система, що самостійно підтримує зв'язки, обмінюється із зовнішнім середовищем.

Соціально-економічна система, якою є туризм, сутнісно – система теоретична. Система туризму знаходиться в постійному обміні та взаємопов'язана з різними системами: економікою, демографією, освітою, культурою, наукою. Нерозробленість наукового підходу до туризму вплинуло на рівень освітньої системи туризму. Якщо взаємозв'язок між системою туризму та економікою слугував полем наукового пошуку минулих років, в умовах сьогодення актуалізується дослідження взаємозв'язку між системою туризму та іншими системами, серед яких – освіта.

Змінюється розуміння ролі та місця туризму в соціально-економічній системі України. Результатом цього стало прийняття Урядом державних програми розвитку туризму, які передбачають здійснення комплексу заходів щодо удосконалення системи відповідних нормативно-правових актів, нагромадження на підприємствах туристичної галузі необхідних для здійснення структурних перетворень матеріальних і фінансових ресурсів, зміцнення існуючої матеріальної бази, удосконалення системи статистики у цій галузі, створення умов для реалізації інвестиційних проектів.

Актуальним питанням є розв'язання низки завдань, серед яких: поліпшення кадрового забезпечення. Розвиток туристської сфери, що забезпечує створення нових робочих місць, особливо у регіонах з низькою зайнятістю населення, зумовлює необхідність удосконалення системи підготовки кадрів для туризму, доповнення класифікатора професій професіями у цій галузі, щорічного збільшення обсягу підготовки висококваліфікованих спеціалістів відповідно до реальних потреб, розроблення та впровадження сучасних технологій і стандартів.

Загальні положення, що характеризують системний підхід до вивчення об'єктів і явищ туризму, мають безпосереднє відношення до проблем підготовки фахівців для галузі туризму, яку визначаємо як взаємозв'язок та взаємодію структурних і функціональних компонентів, сукупність яких обумовлює особливість, своєрідність забезпечення процесу підготовки фахівців відповідно до поставленої мети – вийти на якісно високий рівень професійності шляхом фахово-орієнтованої організації навчально-виховного процесу у вищих закладах туристської освіти.

Головна мета системи неперервної туристської освіти зумовлює необхідність розв'язання конкретних завдань, а саме: розробки концепції неперервної туристської освіти; обґрунтування моделі неперервної підготовки фахівців для сфери туризму; відбору та структуризування змісту підготовки фахівців для сфери туризму в умовах неперервної освіти; визначення оптимальної технології фахової підготовки.

Система туристської освіти – соціально-педагогічна система. Головна функція якої на сучасному етапі полягає в тому, щоб сформувати професіонала для галузі. Щоб успішно протистояти технологічності, система повинна стати ефективною і економічною, цілеспрямовано продовжувати поступ шляхом відбору змісту освіти та власної технологізації.

Міжнародні стандарти вимагають від спеціалістів галузі глибоких професійних знань, знання іноземної мови, правової підготовки, володіння новітніми технологіями організації та обслуговування.

Стратегія й тактика реалізації концепції неперервної освіти окреслена в таких нормативно-правових документах, як: Закон України “Про вищу освіту” [6], Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [3].

Неперервна система освіти знайшла широке розповсюдження у закладах освіти різного профілю, в тому числі і в закладах, які здійснюють професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації для туристичної галузі.

Розвиток і становлення системи професійного навчання в туристській галузі відбувається у складних умовах розвитку ринкових відносин, руйнації за багатьма напрямками державного замовлення на фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, широкого розповсюдження навчальних закладів різних форм власності. Ці процеси нерідко позначаються на якості навчання і потребують формування сучасної системи поглядів щодо подальшого розвитку неперервної туристської освіти.

Пріоритетним завданням педагогіки туризму як науки є розкриття закономірностей у галузі виховання засобами туризму, туристичної освіти й навчання, а також управління освітніми й виховними системами” [5, с. 15].

Метою неперервної туристичної освіти є формування новітньої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників туристської галузі, спроможної забезпечити туристську галузь фахівцями належного освітньо-кваліфікаційного рівня, сприяння більш ефективному використанню людських ресурсів у туристській галузі, підвищення їх професійної та соціальної мобільності, здатності забезпечити структурну та технологічну перебудову галузі, формування творчої, соціально активної, духовно багатого особистості з урахуванням її інтересів, потреб та запитів суспільства і держави.

Основними завданнями розвитку неперервної туристичної освіти є:

- розробка та впровадження кваліфікаційних вимог до працівників туристської галузі, що відповідають сучасним вимогам та потребам роботодавців;
- підготовка за новітніми технологіями та відповідно до кваліфікаційних вимог працівників туристської галузі;
- систематична перепідготовка працівників з метою оволодіння спеціальними знаннями, вміннями і навичками за новими туристськими професіями (спеціальностями);
- забезпечення неперервної системи підвищення кваліфікації працівників з метою розширення та поглиблення їх знань, умінь та навичок за раніш здобутими спеціальностями до рівня, що відповідає сучасним вимогам науки і техніки;
- створення системи підвищення кваліфікації державних працівників туристських установ усіх рівнів;
- планомірне підвищення кваліфікації працівників суміжних професій, що беруть участь у наданні туристських послуг;
- введення наукової спеціальності «Теорія та методика професійної освіти (туризм)»;
- впровадження в систему неперервної туристичної освіти програми для викладачів навчальних закладів, які готують фахівців для сфери туризму – „Вчити вчителів”;
- організація міжнародного співробітництва у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників туристської галузі;
- створення шкіл екскурсоводів та гідів-перекладачів;
- створення регіональних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів галузі туризму;
- в межах Асоціації навчальних закладів туристичного і готельного профілю здійснення систематичного обміну досвідом, його узагальнення та розповсюдження з питань роботи з кадрами: конференції, семінари, стажування, практичні заняття тощо.

Основними принципами системи підготовки фахівців для туристичної галузі є:

- неперервність і ступеневість освіти. Цей принцип зумовлює диференціацію навчання спеціалістів, багаторівневу підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації. Система неперервної туристичної освіти охоплює суб'єктів освітньої діяльності, які здійснюють професійну підготовку, забезпечують перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників різних освітніх рівнів. До системи належать професійно-технічні та вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації, які здійснюють підготовку, перепідготовку кадрів та підвищення кваліфікації працівників для туристичної галузі;
- випереджувальний характер навчання. Цей принцип забезпечується постійним коригуванням змісту освіти відповідно до досягнень світової і вітчизняної науки, практики організації туризму та потреб розвитку економіки країни;
- поєднання теорії і практики. Цей принцип забезпечується на всіх рівнях підготовки фахівців галузі шляхом впровадження дуальної моделі навчання;
- формування загальнолюдських цінностей. Фахівець туристичної галузі має бути чесним, коректним, обов'язковим перед клієнтом, надійним у співпраці, сумлінним, інтелегентним, висококультурним. Ці та інші якості формуються в ході реалізації вимог навчально-виховного процесу.

Враховуючи міжнародний та вітчизняний досвід підготовки фахівців для туристської галузі, передбачається забезпечення фахівця з туризму соціальними, гуманітарними, культурологічними, історичними,

правовими, естетичними, рекреаційними, екологічними та іншими системами знань, володіння двома-трьома іноземними мовами, сучасними комп'ютерними інформаційними технологіями тощо.

Післядипломна освіта має на меті неперервне спеціалізоване вдосконалення професійних знань, умінь і навичок педагогічних працівників. Вона виконує ряд функцій: компенсаційну (можливість здобуття педагогічними працівниками додаткової освіти); адаптувальну (пристосування педагогічних працівників до нововведень та змін в освітньому, соціально-економічному та виробничому середовищі); розвивальну (сприяння всебічному розвитку особистості в післядипломний період шляхом неперервного збагачення й оновлення знань, умінь та навичок, творчого зростання педагога) [4, с. 682].

Подальший розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників туристичної галузі потребує удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення, зокрема розробки нових та вдосконалення чинних нормативних актів щодо:

- визначення основних напрямів та змісту професійного навчання працівників сфери туризму;
- визначення науково обгрунтованих нормативів матеріально-технічного, інформаційного та кадрового забезпечення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у закладах освіти туристського профілю;
- розробки науково обгрунтованої методики розрахунку поточної та перспективної потреби у працівниках та фахівцях різних освітньо-кваліфікаційних рівнів для туристичної галузі;
- підготовка методик визначення економічної та соціальної ефективності та якості професійного навчання у закладах освіти туристичного профілю;
- розробки науково обгрунтованого переліку нових інтегрованих робітничих професій та спеціальностей фахівців туристичної галузі для професійного навчання відповідно до попиту на ринку праці та обгрунтування змін до чинного Класифікатора професій щодо галузі туризму.

Наукові дослідження і педагогічна практика свідчать, що концепція неперервної туристської освіти – реальна потреба науково осмислити і практично реалізувати модель створення цілісної та ефективної системи кадрового забезпечення галузі туризму [1, с. 17].

Метою створення неперервної системи освіти в туризмі є досягнення необхідного ступеня цілісності, що базується на наступних принципах: врахування об'єктивної потреби у випереджаючому зростанні громадської та професійної орієнтації кадрів, адекватної стану і перспективам розвитку туристських зв'язків; відповідності кваліфікації працівників вимогам сучасного періоду розвитку на всіх рівнях туристської діяльності; неперервності, обов'язковості та послідовності навчання для забезпечення своєчасної ротації кадрів у різних сферах туризму, співробітництва й обмінів, а також на різних рівнях системи управління й організації туристських зв'язків; диференціації та індивідуалізації навчання як вираження необхідності відповідності змісту підготовки кадрів актуальним вимогам і перспективам розвитку всіх форм туризму, контактів, пересування, спілкування й обмінів вітчизняними та іноземними туристами.

Висновки. Водночас інформаційне суспільство змінює роль освіти у процесі формування та розвитку особистості. Її сучасним завданням стає забезпечення всезагального доступу до різних форм неперервної освіти з метою здобуття й оновлення ключових і професійних компетентностей особистості, перелік яких відповідає вимогам сучасності [2, с. 15]. Як бачимо, саме особливості сучасного розвитку суспільства висувають нові вимоги до особистості, її мобільності та компетентності, відповідно, сучасність потребує особистості, яка неперервно навчається.

Дотримання цих принципів є запорукою успішного постійного і неперервного навчання і виховання кадрів, покликаних виконати невідкладне завдання – сприяти оновленню та вдосконаленню сучасного туристського товариства і сфери туристської діяльності.

Використана література:

1. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1024 с.
2. Зязюн І. А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць. Київ : Вид. центр НТУ "ХПІ", 2001. Ч. 1. С. 15–23.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 URL: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>. (дата звернення 04.01.2020).
4. Офіційний сайт UNWTO URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152> (дата звернення 04.01.2020).
5. Педагогіка туризму: навчальний посібник для ВНЗ / за ред. проф. В. К. Федорченка, проф. Н. А. Фоменко, доц. М. І. Скрипник, доц. Г. С. Цехмістрової. Київ : Видавничий Дім „Слово”, 2004. 328 с.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII/ ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n504> (дата звернення 03.01.2020).

References:

1. Kremen, V.H. (Eds.). (2008). *Entsyklopediya osvity* [Encyclopedia of Education] K.: Yurinkom Inter [in Ukraine].
2. Zyazyun, I.A. (2001). *Neperervna osvita yak osnova sotsial'noho postupu* [Continuing education as the basis of social progress]. I.A. Zyazyun, *Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka – Continuing Professional Education: Theory and Practice*. K.: Vyd. tsentr NTU "KHPI", (Vols. 1), (pp. 15–23) [in Ukraine].
3. *Natsional'na stratehiya rozvytku osvity v Ukrayini na period do 2021 roku* [National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021]: Ukaz Prezidenta Ukrayiny vid 25.06.2013 r. № 344/2013. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>. [in Ukraine].

4. Ofitsynyy sayt UNWTO [Official site of UNWTO]. Retrieved from: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152> [in Ukraine].
5. Fedorchenko, V. Kyiv, Fomenko, N. A., Skrypnyk, M.I., Tsekhmistrovoyi, H.S. (2004) Pedahohika turizmu: navchal'nyy posibnyk dlya VNZ [Tourism pedagogy: a textbook for universities]. K.: Vydavnychy Dim „Slovo” [in Ukraine].
6. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2014 № 1556-VII [On Higher Education: Law of Ukraine]. VR Ukrayiny. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n504> [in Ukraine].

Fedorchenko V. K. The actual problems of continuous learning in tourism education

This paper is to consider the features of tourism sphere and tourism education, especially such characteristics as: decentralisation, cultural and ethnic heterogeneity and the place of students in educational system. Specific attention is considered to the three basic principles of higher education realisation (accessibility, equal possibilities, included diversity). The specificity of professional activity in tourism sector was analyzed and its connection with tourism professional training was studied.

The article analyzes the formation and structural components, the solution of priority and perspective strategic issues created in Ukraine and approved by the Verkhovna Rada of Ukraine legislation in the field of tourism education. The formation and stages of development of tourist education in Ukraine and in other European countries are analyzed. The scientific works on the problems of tourism and hotel and restaurant business have been elaborated and on this basis the conclusions are drawn for the use of the aforementioned experience in the scientific, educational and practical field of this field. Attention is drawn to the expansion of additional services, development and formation of currency-intensive services in order to significantly increase revenues to the state budget. The attention is paid to the special role of the state in facilitating and consolidating the efforts of different directions of economic activity in the country. Issues concerning the implementation of decisions of the Hague Declaration on Tourism are introduced into the daily practice, as well as the introduction of units on tourism and hotel issues by the Ministries and departments of the country into the planning system of tourism development issues.

Key words: *tourism sphere, tourism professional education, equal possibilities, diversity, accessibility, tourism, industry best practices.*

УДК 378.147:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.50>

Фоменко Т. М.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Розглядається проблема активізації пізнавальної діяльності іноземних студентів на заняттях української мови. Зазначається, що основна діяльність викладача української мови як іноземної полягає не лише в організації процесу навчання, але й також в організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, формуванні творчого мислення, розвитку їхнього потенціалу. Ключовим питанням викладання української мови як іноземної є пошук ефективних методів навчання, які б сприяли стійкому засвоєнню нових знань і вмінню вільно оперувати мовним матеріалом.

З'ясовано, що розвитку активності та зацікавленості іноземних студентів у процесі вивчення української мови сприяє використання інтерактивних технологій. Наголошується, що інтерактивні технології підвищують результативність навчального процесу, створюють комфортні умови для навчання, урізноманітнюють освітній процес, зацікавлюють і мотивують студентів. Виокремлено основні інтерактивні технології, які необхідно впроваджувати, щоб досягти ефективних результатів під час вивчення української мови як іноземної. Охарактеризовано дидактичні можливості рольових ігор, методу проєктів, мультимедійних технологій.

У результаті дослідження встановлено, що використання рольових ігор сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню інтересу тощо. Участь у проєктній роботі сприяє набуттю таких умінь і навичок, як пошук, виокремлення, аналіз, структурування необхідної інформації; уміння інтегрувати інформацію з різних галузей знань. Використання інтернет-технологій у поєднанні з методом проєкту дозволяє студентам на практиці застосовувати свої знання, навички та уміння. Запровадження систем мультимедіа в процесі вивчення української мови як іноземної забезпечує організацію самостійної навчальної діяльності, сприяє підвищенню мотивації. Залучення мультимедійних технологій у навчальний процес поліпшує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови.

Ключові слова: *навчально-пізнавальна діяльність, пізнавальний інтерес, іноземні студенти, українська мова як іноземна, інтерактивні технології.*

Останнім часом спостерігається зростання попиту на вивчення української мови серед іноземних громадян. Все більше іноземних студентів бажають опанувати українську мову, яка буде необхідною для їхнього подальшого навчання. Безперечно, викладання української мови є важливим аспектом підготовки іноземних студентів, метою вивчення якої є формування комунікативної компетентності, що дасть їм можливість